

Transliavimo laikas tautinėms mažumoms

Pastaruoju metu Lietuvos Nacionalinis Radijas ir Televizija paskelbė, kad naujo sezono programoje atsiras daugiau laidų rusų kalba. Programos „Vilniaus albumas“ lenkų kalba trukmė nepasikeitė.

Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) paskelbtus pokyčius laiko diskriminuojančiais lenkų tautinės mažumos atžvilgiu. Pagal paskutinį visuotinį surašymą, lenkų tautybę Lietuvoje deklaruoja apie 6,6% gyventojų, o tai reiškia, kad lenkų tautinė mažuma yra didžiausia mažuma Lietuvoje.

Lietuvos valdžia kaip ir nacionalinė televizija yra įsipareigojusios laikytis tarptautinės teisės. Tai liečia ir įsipareigojimą saugoti tautinių mažumų teises bei vienodai traktuoti šias mažumas. Šiuo metu lenkų tautinė mažuma yra blogesnėje situacijoje nei rusų, kuri yra mažesnė.

Pagal Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos (Organization for Security and Co-operation in Europe) rekomendacijas The Oslo Recommendations regarding the Linguistic Rights of National Minorities & Explanatory Note tautinės mažumos turi turėti garantuotą nediskriminuojančią prieigą prie žiniasklaidos šių mažumų kalba. Praktikoje tai reiškia proporcingą transliacijos laiko paskirstymą tautinių mažumų laidoms.

Dokumento „Rekomendacijos dėl tautinių mažumų kalbų naudojimo žiniasklaidoje“ (Guidelines on the use of Minority Languages in the Broadcast Media) autoriai aiškiai nurodo, kad valstybės tautinėms mažumoms privalo užtikrinti prieigą (su atitinkama finansine parama) prie nacionalinės žiniasklaidos. Ši prieiga turi atspindėti tautinių mažumų skaičių, pasiskirstymą bei jų poreikius.

Europos Sąjungos bei kitos šalys stengiasi laikytis tarptautinių įsipareigojimų dėl tautinių mažumų kultūrų populiarinimo nacionalinėje žiniasklaidoje. Vengrijoje, nuo pirmadienio iki ketvirtadienio, tautinės mažumos valstybinės televizijos M1 kanale turi skirtą valandą laiko savo laidoms. Penktadieniais laikas yra skirtas romų kultūros skatinimo laidoms. Ispanija savo etninėms mažumoms Katalonijoje ir Balearų salose pasiūlė vieną valstybinės televizijos kanalą (IB3), kuriame 53% transliavimo laiko užima laidos katalonų kalba (ispanų kalba transliuojamos laidos sudaro tik 18%). Kroatijos televizija kiekvieną šeštadienį transliuoja tautinių mažumų laidą „Prizma“, kurioje įvairių grupių atstovų dalyvavimas priklauso nuo procentinio jų skaičiaus visuomenėje. Šeštadieniais nuo 18:05 val. rodoma laida apie tautines mažumas – „Manjinski mozaik“. Laida vedama tos tautinės grupės kalba, kurios atstovu yra laidos herojus (transliuojama su kroatiskais subtitrais). Net tokia maža valstybė kaip Juodkalnija albanų tautinei mažumai užtikrina kasdieninę 10 min. informacinę laidą bei kas savaitę 45 min. laidą nacionalinėje televizijoje.

Tuo tarpu Lietuvoje, nuo 90-ųjų metų pradžios, sistematiškai sumažinamas programų, transliuojamų lenkų kalba, laikas. Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo laikais kas savaitinė 45 min. laida „Panorama tygodnia“, buvo papildyta 5 min. televizijos žiniomis lenkų kalba. Tačiau iš metų į metus bendras transliavimo laikas buvo sutrumpintas daugiau nei ¾ – nuo 2750 minučių 1991 m. iki 555 min. 2015 m.. Taip pat buvo pakeistas laidų lenkų kalba transliavimo laikas į prastesnį eterio laiką – ankstyvas popietines valandas darbo dienomis, kai dauguma potencialių žiūrovų yra už namų ribų. Tokie diskriminuojantys Lietuvos valdžios veiksmai prieštarauja įsipareigojimams, kylantiems iš Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos, o ypač iš 9 str. 4 d., kurioje nurodoma, kad „Šalys savo teisinėse sistemose priima reikiamas priemones, kurios palengvintų tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims pasinaudoti teise kreiptis į žiniasklaidą ir skatintų pakantumą bei sudarytų sąlygas kultūriniam pluralizmui“. Laipsniškas eterio laiko mažinimas tai niekas kito, kaip progresuojantis lenkų tautinės mažumos išbraukimas iš Lietuvos nacionalinės žiniasklaidos. Tai neprisideda prie įvairioms kultūroms tolerantiškos visuomenės kūrimo ir tuo pačiu silpnina Lietuvos demokratinę sistemą.

Aiškia poziciją šiuo klausimu išreiškė Europos Taryba [Trečiojoje Europos Tarybos Patariamojo komiteto rekomendacijoje dėl tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimo](#) Lietuvoje, kurioje Lietuvos valdžia raginama imtis reikiamų priemonių, užtikrinančių įvairių tautybių atstovams tinkamą prieigą prie žiniasklaidos. Rekomendacijoje nurodoma, kad dėl nepakankamo Lietuvos valdžios įsitraukimo, tautinių mažumų laidų realizavimas nėra tinkamai konsultuojamas su pačiomis mažumomis. To pasėkoje, laidos nėra pritaikytos visiems tautinių grupių lūkesčiams ir poreikiams.

Šiuo metu, kassavaitinė (išskyrus atostogų laikotarpį) 15 minučių laida „Vilniaus albumas“ yra vienintele laida lenkų kalba Lietuvos nacionalinėje televizijoje. Trūksta net 90-ųjų metų pradžioje transliuojamų 5 minučių televizijos žinių. Tas riboja informacijos lenkų kalba prieinamumą Lietuvos žiniasklaidoje. Tautinių mažumų laidos, tarp kurių ir laidos lenkų kalba buvo perkeltos į mažiau populiarių kanalą „LRT Kultūra“, kuriame, dėl lėšų trūkumo, buvo sutrumpintas visų laidų transliavimo laikas, o žiūrovai pasmerkti žiūrėti laidų, transliuotų prieš kelis mėnesius, kartojimus.

Sunku teigti, jog Lietuvos veiksmai atitinka Europos standartus. Dalies piliečių teisių pažeidimas, tai ne būdas puoselėti savo tautinę tapatybę, nebent Lietuvos valdžia pasirinko trumpesnį kelią, galintį pažadinti gerai žinomas Europai nacionalizmo apraiškas. Nuoseklus tautinėms mažumoms skirtų laidų transliavimo laiko mažinimas, galima sakyti, jog nesiskiria nuo šūksmų „Lietuva lietuviams“.

Norime pabrėžti, kad teigiamai vertiname, jog laidų rusų kalba skaičius padidėjo, tačiau manome, jog kartu turėtų būti įvykdyta ir kompleksinė reforma, kuri visoms tautinėms mažumoms pagerintų prieigą prie televizijos ir finansavimo.

PRANEŠIMĄ PASKELBĖ: --, VŠĮ "EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ FONDAS"

© 2015-03-05 13:27

Teisėsauga, teisėtvara

Kontaktinis asmuo

VšĮ "Europos Žmogaus Teisių Fondas"

+(370) 691 50 822

atgal

"BNS Spaudos centre" skelbiami įvairių organizacijų pranešimai spaudai. Už pranešimų turinį atsako juos paskelbę asmenys bei jų atstovaujamos organizacijos.